

Meester Maarten en het glijbaanmoment

In het kader van een project over 21ste-eeuwse vaardigheden van INOS (zie Desiree van den Bogaard en Michiel Santegoeds in deze Special) wil meester Maarten van groep 3 van basisschool Sinte Maerte creativiteit bij zijn leerlingen stimuleren. Hij kiest het thema 'Mijn ideale huis' en koppelt er leerinhouden uit verschillende domeinen aan, zoals beeldende vorming, rekenen, taal en wereldoriëntatie. Zijn ideaal is dat leerlingen 'boven zichzelf' uitstijgen.

Leerlingen hebben Maarten ooit verrast, toen ze op een inventieve en creatieve manier een glijbaan ontwierpen. Zo'n 'glijbaanmoment' wil hij nu bewust bij kinderen tot stand brengen. Dat houdt in dat leerlingen loskomen van bestaande gewoonten, gedachten en beelden. Leerlingen leren dan op een actieve manier en zijn in staat om zelf te creëren. Maarten maakt gebruik van de Creatiewijzer die Lydia de Jong van Avans ontwikkelde en waarin het creatief proces zichtbaar wordt gemaakt. Ook gebruikt hij de aanpak van 'Sustained shared thinking' met een manier van vragen stellen die kinderen stimuleert om door te denken (zie voor beide de link bij Bronnen).

Maarten heeft een nauwgezette planning van alle lessen en gebruikt veel verschillende werkvormen en opdrachten. Hij stimuleert de vijf-, zes- en zevenjarigen in zijn klas om hun verbeeldingskracht te gebruiken. De leraar rekt het voorstellingsvermogen van de kin-

deren op door het stellen van vragen, zoals: "Zou een giraffe een even grote deur nodig hebben als een egel?" Daarmee wil hij dat leerlingen nadenken over maten van deuren en ramen (kaderen en focussen). Hij laat leerlingen thuis deuren en ramen meten en in hun schrift noteren.

Regelmatig bouwt Maarten nadenkmomenten in, zoals leerlingen de ogen dicht laten doen, terwijl hij een verhaal vertelt. Daarna geeft hij de kinderen de opdracht hun ideale huis te tekenen. "Gummen van tafel", zegt meester Maarten, want: "Er is niets fout, het is jouw bedachte huis, dus alles is goed." Voordat hij de leerlingen een huis laat tekenen, laat hij de kinderen huizen verbeelden. Zo wijst hij op de wolken en stelt de vraag: "Zou je ook in de wolken kunnen wonen?" Door dit soort vragen komen de leerlingen op andere ideeën. Als je in de wolken kunt wonen, dan kun je misschien ook in de oceaan wonen. Zo ontstaan er fantasierijke tekeningen.

Maarten stimuleert de leerlingen om zoveel mogelijk ideeën op papier uit te werken. In de Creatiewijzer heet dit proces 'divergeren'. Vervolgens kiezen de leerlingen een werk uit dat zij in klei uitvoeren (convergeren). Een paar weken later maken zij bouwwerken met piepschuim en satéprikkers (vormgeven) die de klas in de vorm van een stad aan ouders presenteert.

Leerlingen geven elkaar feedback. De helft van de klas gaat bij de andere helft kijken. Elke leerling kiest een werk van een andere leerling uit en stelt daar vragen over. Om te laten zien hoe je goede vragen stelt, doen Maarten en de directeur een rollenspel voor de klas, waarbij de één vragen aan de ander stelt. Maarten zegt dan: "Misschien zit er een vraag tussen die nog niet gesteld is, eerst ga je denken en dan ga je die vragen stellen."

De kinderen krijgen input voor de fantasiehuizen door middel van foto's van architecten en kunstenaars, zoals Gaudí en Hundertwasser. De foto's liggen op de grond, leerlingen zitten eromheen en kiezen een kunstwerk uit dat hun aanspreekt. Vervolgens draait Maarten de foto's om en schrijven de kinderen op een kaartje, in stilte, waarom zij het betreffende bouwwerk het mooist vinden. Om te voorkomen dat kinderen elkaar nabootsen, maakt meester Maarten er een 'geheime stemming' van.

Maarten benut de expertise van anderen, er zijn een beeldend kunstenaar en een architect betrokken. Zij krijgen van tevoren relevante informatie over het project, over doelen en werkwijze, zodat zij goed kunnen aansluiten. De directeur maakt filmopnamen en geeft feedback. Gedurende het hele traject is een onderwijsassistent een belangrijke sparringpartner voor Maarten. Ook is een lid van de kenniskring, Lydia de Jong van Avans, aanwezig bij veel lessen. Zij heeft een film van het traject gemaakt.

Wat vraagt deze manier van werken van de leraar? Maarten: "Je moet je oren en ogen goed de kost geven, tijd nemen, goede vragen stellen en je laten sturen door de vragen van de kinderen. Dat vraagt om een zeer gedegen voorbereiding, zodat je je voortdurend bewust bent van waar je mee bezig bent en wat je ermee wilt bereiken."

Bronnen

Creatiewijzer: www.avans.nl/binaries/content/assets/nextweb/bedrijven-en-instellingen/onderzoek/pabo-partner-in-kennis/zicht-op-creatieve-processen_2.pdf

Sustained shared thinking: <http://eprints.ioe.ac.uk/6091/1/Siraj-Blatchford2009Conceptualising77.pdf>

